

بررسی ساختار کالبدی و فضایی بازارهای سنتی و مراکز تجاری امروزی

سجاد آدی بیگ (دانشجوی کارشناسی ارشد معماری - دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه)

دکتر جواد شریف نژاد (عضو هیئت علمی گروه معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه)

Sajad.adibeyg@gmail.com

چکیده

تجارت به عنوان مهم ترین شکل مبادله اجتماعی، از جمله فعالیت های انسان ها می باشد. فعالیتی که سبب احداث فضاها و مکان های اختصاصی به نام "بازار" شده است. بازار به عنوان یکی از شریان های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی شهر می باشد. اصل کلمه بازار خیلی قدیمی است. بازار محل اجتماع، محل داد و ستد، کانون شورشها و اعتصابها، سیاستمداریها، محل پخش اطلاعات، مراوده، آشنایی و گاهی اوقات نقش مکان امنیتی را ایفا می کرده است.

معماری گذشته ایران که همواره با تکیه بر خصایص پایدار از جایگاه ویژه ای بر خوردار می باشد. اما در عصر حاضر در اثر مواجهه با عوامل متعدد، الخصوص تاثیر پذیری از مظاهر تمدن صنعتی شده غرب از حقیقت فاصله گرفته و به صورت غیر بومی تبدیل شده است. و با طراحی جدید فضاها، با غفلت از اندیشه پیشینیان با سنت فکری ایرانی هم خوانی نداشته و خصوصیات ملی و فرهنگی کشور را دگرگون کرده است.

در این پژوهش بر اساس فرآیند اجرا کیفی است. و طبق منطق اجرای پژوهش استقرایی می باشد. نمونه موردی بازار مورد تحلیل و بازنگری قرار گرفته و مقایسه تطبیقی آن با بازار امروزی می پردازد روش گردآوری بر اساس کتابخانه ای است.

این مقاله متمرکز بر شناخت سیر تحول عنصر شهری بازار و چگونگی ارتباط با جامعه می باشد و سعی بر این دارد تا به تفاوت های بازار سنتی و معاصر بپردازد. پرداختن به این موضوع ضرورت دارد تا چگونه می توان با بهره گیری از الگوهای پیدایش بازار و عوامل تاثیر گذار در تحول بازار در اجتماع، اصول بازار سنتی ایرانی را بازنگری کرد و در بازار به مفهوم امروزی آن که مرکز تجاری می باشد، رسید. حال این موضوع مطرح می شود که علت اصلی سیر تحول شکل گیری بازارهای سنتی و بازارهای معاصر چه چیزی می تواند باشد.

واژه های کلیدی: معماری، فضای شهری، عناصر بازار، مصالح، کیفیت فضایی، بازار تبریز

مقدمه

بازار واژه ی فارسی است و در برخی از زبانهای کهن ایرانی وجود داشته است. بازار در فارسی میانه به صورت وازار و با ترکیبیهایی مانند وازارگ (بازاری) و وازارگان (بازرگان) به کار می رفته؛ و در پارتی به صورت وازار مورد استفاده قرار گرفته است. ریشه واژه بازار در زبان پهلوی بهاچار به معنی مکان قیمت ها است.

از نظر تاریخی، بازار به معنی محل خرید و فروش و عرضه کالا است. بازار ها به این ترتیب و با این نظام پای گرفت و در کنار همه مجموعه ها و جاده های شهری و روستایی، نزدیک میدان و بنگاهها با گرمابه و سرای خانه خدا و خانه های بندگان خدا